

На северном ободу Косова поља, у близини старог града Вучитрна, налази се српско село Самодрежа. Већ средином 14. века, у време цара Уроша Првог, овде је саграђена скромна али лепа црква. Убрзо после цареве смрти 1371, када је управу над српским земљама преузео кнез Лазар Хребељановић, ово знаменито насеље, баш као и сам Вучитрн, било је сведок крупних историјских догађања.

Према живом народном предању, епској народној песми "Урош и Мрњавчевићи" као и историјским чињеницама које одсликавају трагична збивања на Косову пољу у рано лето 1389. године, кнез Лазар је дан уочи велике битке са Турцима причестио своју војску у "бијелој цркви Самодрежи". У храму којег је неколико деценија раније подигао народ овог краја, посвећујући га имену и успомени на Светог Јована Претечу.

Село Самодрежа и његова чувена црква налазе се на североисточном рубу пространог платоа, између најпознатијих косовских река Ситнице и Лаба. За само два до три сата хода уз Ситницу, ка јужнијим пределима Косова поља, стиже се на Газиместан – чувено бојиште на коме се 15. јуна по старом, односно 28. јуна 1389. године по новом календару, одвијао историјски Косовски бој.

На брду Градина изнад Самодреже налазио се утврђени град са дворцем Вука Бранковића, тада моћног српског властелина, који је и сам учествовао у Косовском боју и касније означен као главни кривац за претрпљени пораз.

Према народном предању, управо ту, на Градини, након причешћа у Самодрежи, за кнеза Лазара и његове војсковође приређена је свечана вечера на којој је он одржао чувену здравицу:

"Ко је Србин и српскога рода/ А не дош'о на бој на Косово/ Не имао од срца порода/ Ни мушкога ни девојачкога/ Од руке му ништа не родило/ Рујно вино ни пшеница бела/ Рђом кап'о док му је колена".

Заробљеног српског кнеза Лазара и његову перјаницу Милоша Обилића Турци су одмах погубили. Кнежево тело било је сахрањено у Приштини, а неколико година касније пренесено у његову задужбину – манастир Раваницу. Предање народа казује да је непосредно након српско-турског крвавог боја тело Милоша Обилића допремљено у Вучитрн, а одатле пренесено у Самодрежу, у исту цркву у којој је кнез Лазар причестио своју војску пред одлучујућу битку са Турцима.

Сам догађај на Косову пољу, наредног дана, могуће је реконструисати на бази описа српских и турских хроничара тога времена. Свакако најпоузданији опис битке дат је на монументалном Споменику косовским јунацима, подигнутом 1953. године на Газиместану.

Споменик је висок 25 метара и доминира над пространом косовском равницом. У његовој унутрашњости су бронзаним словима на каменим плочама исписани стихови из епских народних песама у којима се слави јунаштво учесника боја и њихова погибија.

На највишој коти споменика, у самом врху спомен-куле, налази се барелеф на коме је ликовно приказан и дат детаљан опис битке. У пратећем тексту се каже:

"На Косову пољу, у долини реке Лаба - између Ситнице, Грмеч планине, реке Самодреже и потока Бутовца - 15 (28) јуна 1389. године вођена је историјска битка између средњовековне српске кнежевине и турске царевине. Српска војска, која је бројала око 35.000 бораца, била је распоређена на десној обали Лаба, тако да јој се десно крило ослањало на Ситницу, а лево крило на планине; штаб кнеза Лазара налазио се у средини. Турска војска, која је бројала око сто хиљада људи, заузела је положај према српској, на левој обали Лаба, наслањајући се левим крилом на Ситницу, а десним на планине. Штаб султана Мурата био је постављен у средини. Тог дана, око осам часова ујутру, Турци су предузели напад, прешли Лаб левим крилом и приметили жесток бој око брежуљака на десној обали. Српско десно крило одбило је све нападе и пребацило Турске поново на леву обалу. Затим је српска војска предузела напад, прешла десним

крилом Лаб, пребацила турско лево крило и набацило га на резерву. Срби су на тај начин дошли у непосредну близину турског штаба, што је, у критичном моменту по Турке, искористио војвода Милош Обилић који је напао самог турског заповедника, султана Мурата, и смртно га ранио.

Тада, око 10 часова, заповедник турског десног крила принц Бајазит, да би утицао на критичан развој битке, а пошто према њему није постојала озбиљна опасност јер Срби на његовом правцу нису могли знатнијим снагама прећи Лаб, са већим делом својих трупа и општом резервом бочно напада српско десно крило и замеће најкрвавији бој око брда Мазгита и Газиместана. Око подне, у решавајућем моменту по целу битку, кнез Лазар нареди српској резерви да уђе у бој. Али, док је српска резерва кретала у бој, одељења на крајњем десном крилу подлегла су турском обухватном маневру и бројној надмоћности свежих трупа, те цело десно српско крило попусти и почне се повлачити.

Да ли је српска резерва интервенисала па није успела, или уопште није ушла у бој – не може се утврдити. Тек, повлачење десног крила пренесе се на цео фронт, чиме је битка била одлучена..."

У Косовском боју погинули су и турски султан Мурат Први и српски кнез Лазар.

На Косову пољу, у непосредној близини Споменика косовским јунацима, ту где је Милош Обилић усмртио султана Мурата, његов син Бајазит је неколико година касније подигао велики и леп споменик – Муратово турбе.

Црква у Самодрежи, о којој се на сликовит и инспиративан начин говори у песми "Урош и Мрњавчевићи", ушла је тако у колективну свест и митологију српског народа. Тај споменик српске културе и историје Турци су, нажалост, више пута рушили, палили и пустошили, па је од оне опеване "бијеле цркве Самодреже" мало шта остало. Али, њену историју ни Турци ни Арнаути нису могли избрисати и поништити. Сведочи то и њена обнова између два светска рата. Наиме, 1932. године на темељима порушене изграђена је нова црква Самодрежа, у свему идентична оној из 14. века. Обнова је урађена по пројекту професора београдског универзитета Александра Дерока, док је осликавање цркве фрескама обавио познати српски сликар и песник Живорад Настасијевић

Завет из Самодреже

Пише: Драгиша Спремо
субота, 27 јун 2009 13:33

Број: 100010010